Mag ik er voorts nog eens aan herinneren, dat ik hier indrukken weergeef?
En dat indrukken uiteraard persoonlijk zijn?

Restjes.

De restjes van de liturgie-rapporten te typeeren met: Deputaten wordt dank gebracht voor hun gewichtigen arbeid, de zaak wordt wederom in handen van Deputaten gesteld, zou wat erg eenvoudig zijn, hoewel het er in hoofdzaak op neerkomt.

Van de restanten werd de Orde der Liturgie nog weggenomen.

Alleen de Christelijke Gebeden zullen overzien worden.

Of echter het een mogelijk is zonder het ander, staat te bezien.

Een herziening van de psalmberijming, die alleen de hinderlijkste feilen zou trachten te verbeteren, werd afgestemd.

Daarentegen kregen Deputaten in opdracht om te onderzoeken in hoever het verzoek van een der kerken om het rhytmisch zingen van onze psalmen te bevorderen, voor inwilliging vatbaar is.

Dit alles geeft een merkwaardige schommeling te zien.

Het belangrijkste restant raakt de gezangenkwestie.

Daarover afzonderlijk.

HEPP.

Verbetering. In ons vóór-vorig artikel moet voor „Keucheniusschool" gelezen worden „Opleidingsschool" en is vergeten ond. H. Scheffer van Assen te vermelden onder de leden der vijfde commissie.

Onder de Persschouw in het vorig nummer stond abusievelijk mijn naam H.

Generale Synode Geref. Kerken.

Tiende zitting. 13 September.

Voormiddagzitting.

De Praeses opent de vergadering, waarna gezongen wordt en de Praeses voorgaat in gebed.

De presentielijst wordt gelezen.

Eveneens worden de Acta der vorige zitting gelezen en vastgesteld.

Enkele ingekomen stukken worden vermeld.

In behandeling komen de conclusies van het rapport over de inrichting van den Eeredienst.

Na breede bespreking worden de volgende conclusies aangenomen:

1e. De Synode spreke uit:

a. dat de Deputaten door de aanbieding van hun ontwerp tot uitbreiding der liturgie hun bevoegdheid niet hebben overschreden, maar dat hun arbeid ook in dezen alle waardeering verdient;

b. dat, op de door Deputaten aangevoerde gronden, eenheid in de liturgie in den kring onzer kerken aanbeveling verdient en zooveel mogelijk moet worden bevorderd;

c. om de vele tegen hun concept ingebrachte bezwaren dit niet te aanvaarden.

2e. De Synode drage aan Deputaten op:

a. de Christelijke gebeden te overzien;

b. stelle alle stukken, die in verband met de genoemde materie ingekomen zijn, in handen van genoemde Deputaten.

Betreffende de Formulieren voor de Bediening der Sacramenten en de Tuchtoefening wordt besloten:

1e. De Synode zeggen den Deputaten, die deze formulieren ontwierpen, voor hun moeitevollen en belangrijken arbeid dank.

2e. De Synode benoeme Deputaten om deze formulieren nogmaals te overzien.

3e. Dat deze Deputaten hun concepten minstens een jaar vóór de volgende Synode aan de kerken toezenden.

4e. Alle stukken als hoven in hunne handen te stellen.

Volgt de bespreking der Formulieren van Bevestiging, waaromtrent de volgende conclusies worden aangenomen:

1e. De Synode zegge den Deputaten, die deze formulieren ontwierpen, voor hun moeitevollen en belangrijken arbeid dank.

2e. De Synode benoeme Deputaten om deze formulieren nogmaals te overzien.

3e. Dat deze Deputaten gebonden zijn aan de beslissing der Synode op verschillende punten, hierboven genoemd.

4e. Dat deze Deputaten hun concepten minstens één jaar vóór de volgende Synode aan de kerken toezenden.

Omtrent de voorstellen aangaande „De Eenige Gezangen" en „de Psalmberijming" wordt 't volgende besloten:

1e. De Synode spreke uit:

a. dat zij in het algemeen de bezwaren aanvaardt, die tegen den bundel „Eenige Gezangen" worden ingebracht;

b. dat zij, hoewel onderscheidene door de Deputaten daarin voorgestelde verbeteringen gelukkig geslaagd achtend, niettemin oordeelt, dat hun arbeid in zijn geheel blijkbaar in den kring onzer kerken nog te weinig instemming heeft gevonden om aanstonds te worden aanvaard.

2e. De Synode benoeme Deputaten met de opdracht:

a. rekening houdende met de bij Uw vergadering ingekomen voorstellen en opmerkingen, den bundel „Eenige Gezangen" nogmaals te overzien;

b. de eerstvolgende Synode te dezer zake te dienen van advies, met dien verstande, dat hun wordt verzocht, hun rapport bij onze kerken bekend te maken minstens één jaar vóór die Synode samenkomt.

3e. De Synode stelle alle te dier zake ingekomen stukken in handen van genoemde Deputaten.

Volgt nog „De uitbreiding van den Gezangenbundel."

De volgende conclusies worden aangenomen:

1e. De Synode spreke uit:

a. Dat de proeve van Uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen" gelijk deze door Deputaten is aangeboden, over het algemeen niet is geslaagd;

b. dat de oorzaak van dit niet-slagen ten deele is te zoeken in de moeilijkheden waarvoor de opdracht van de Synode van Leeuwarden (verzameling van berijmde en onberijmde Schriftgedeelten) Deputaten plaatste;

c. dat zij Deputaten dank zegt voor hun arbeid, in deze materie verricht.

2e. a. De Synode benoeme Deputaten met de opdracht, de kwestie van het zoogenaamde „vrije kerklied" in haar vollen omvang principieel te onderzoeken en de volgende Synode te dezer zake te dienen van rapport en advies;

b. De Synode stelle alle op deze zaak betrekking hebbende stukken, die bij haar inkwamen, in handen van genoemde Deputaten.

3e. De Synode neme de Missive van Ds H. C. van den Brink c. s., in 't Agendum vermeld onder E 36, in de uit te geven Acta op.

Omtrent een voorstel van Arnhem het rythmisch zingen onzer Psalmen te bevorderen wordt besloten:

De Synode benoeme Deputaten met de opdracht, te onderzoeken in hoever het verzoek van de kerk van Arnhem voor inwilliging vatbaar is.

De Praeses heet welkom br T. van Dijk, schoolopziener op Soemba, die ter vergadering komt en in het midden der Synode plaats neemt.

Ook deelt de Praeses mede, dat bij hem een schrijven is ingekomen van Prof. Dr Sebestyen, om afscheid te nemen, daar hij door lichte ongesteldheid verhinderd is verder de Synode bij te wonen.

Vervolgens rapporteert Ds T. J. Hagen over het Rapport Legerpredikanten.

Vóór het behandeld wordt, sluit de Praeses de morgenzitting.

Namiddagvergadering.

Besproken wordt het aan het slot der voormiddagzitting gelezen rapport over het rapport inzake de legerpredikanten.

En na breede bespreking wordt het volgende aangenomen:

De Synode besluit:

1. aan de Deputaten voor het Rapport over het instituut der legerpredikanten dank te betuigen voor hun arbeid;

2. uit te spreken, dat zij zeer waardeert de goede bedoeling van de Regeering bij het instellen van het instituut der legerpredikanten, en dat zij gaarne dat instituut beschouwt als een instrument van de Overheid om aan de kerken hulp te bieden ter volvoering van haar taak binnen onze Weermacht;

dat zij echter ernstig principieel bezwaar heeft tegen de formuleering van Art. 3, alinea 2 der Instructie van de legerpredikanten, mede vanwege de mogelijkheid van ongeloofspropaganda, en daarom van oordeel is, dat hun bemoeienis niet verder dient te gaan dan contact te vormen tusschen de kerken en de militairen;

dat alle ambtelijke geestelijke verzorging van de militairen behoort uit te gaan van de Kerk;

dat de kerken echter dezen eisch aan de regeering slechts kunnen stellen, indien ze in die verzorging getrouw zijn, en dat het daarom wenschelijk is, dat bij de kerkvisitatie, zoowel bij de garnizoenskerken als bij de kerken, vanwaar de militairen uitgaan, naarstig onderzocht worde, of zij aan haar roeping in dit opzicht voldoen;

dat het thans niet noodig is om afzonderlijke Dienaren voor dezen arbeid te beroepen;

dat met de Regeering overleg dient te worden gepleegd, hoe de garnizoenskerken meer en geregelder met hun militairen in aanraking zouden kunnen komen;

dat bij concentreering van veel troepen in kampementen Dienaren des Woords tot hen behooren te worden uitgezonden, die zich geheel aan hen kunnen wijden, zulks met medewerking van de Regeering en in overleg met de plaatselijke kerken;

dat eveneens bizondere maatregelen dienen genomen te worden voor de militairen, die uitvaren, en voor een eventueele mobilisatie.

3e. Tenminste vijf Deputaten te benoemen met opdracht om

a. bij de Regeering haar bezwaren tegen art. 3 alinea 2 van de Instructie der leger- en vloot-predikanten in te dienen, op wijziging aan te dringen, en in elk geval zulk een regeling te bevorderen, dat de Geref. militairen gedurende de vastgestelde uren onder de bearbeiding komen van hun eigen predikanten;

b. voor de volgende Synode voorstellen in te dienen voor de verzorging van onze militairen in kampementen, op uitvarende schepen en bij mobilisatie of oorlog;

c. provisioneel de eerstgenoemde zaak zoo te regelen, dat met medewerking van de Regeering Dienaren des Woords gezocht worden, die zich in de kampementen geheel wijden aan de geestelijke verzorging van onze militairen;

d. bij eventueele mobilisatie vóór 1926 voor de geestelijke verzorging van de militairen de noodige voorloopige maatregelen te nemen;

e. bij de kerken zoo noodig geldelijken steun te vragen;

f. deze gelden te beheeren en de noodige uitgaven te doen;

Door Ds T. J. Hagen wordt verder het Rapport gelezen van de Deputaten tot geestelijke Verzorging onzer Militairen, waarover namens de adviseerende commissie rapport wordt uitgebracht door Dr W. A. van Es.

De volgende conclusies worden aangenomen:

1. De handelingen der Deputaten goed te keuren, hen daarvoor dank te zeggen, en hen te déchargeeren van het door hen gevoerde financieel beheer;

2. uit te spreken, dat de Synode het niet wenschelijk acht, dat de garnizoenskerken voor de verzorging van de geestelijke belangen onzer militairen bij de Overheid steun aanvragen of van haar vergoedingen aannemen, en dat zij derhalve ook niet kan medegaan met het voorstel van Deputaten onder 1, tweede gedeelte, om eventueel te benoemen Deputaten opdracht te geven, tevens verder de vergoedingen van den Minister van Oorlog en Marine voor de garnizoenspredikanten te ontvangen en uit te betalen;

3. aan de Deputaten, die de Synode zal benoemen, ook weder de vertegenwoordiging der kerken bij de Hooge Overheid en de Legerautoriteiten op te dragen.

De Praeses doet mededeeling, dat door Dr H. Bouwman en Dr H. H. Kuyper, als Deputaten H. O., de kerken vertegenwoordigd zijn op de audiëntie bij H. M. de Koningin. De navolgende memorie is door hen ingediend:

Aan Hare Majesteit de Koningin.

Mevrouw,

Uwe Majesteit vergunne aan de Gereformeerde Kerken in Nederland ter gelegenheid der herdenking van Uw vijf-en-twintig-jarig Regeeringsjubileum tot U te komen met de betuiging harer trouwe aanhankelijkheid en harer eerbiedige hulde.

De Gereformeerde Kerken gedenken met groote dankbaarheid, dat Uwe Majesteit in het afgelegde tijdvak met wijsheid en krachtige hand de teugels der regeering heeft gehouden en met en voor ons volk heeft geleefd.

Zij erkennen met dank aan den Heere, dat Uwe Majesteit door Gods genade mocht vasthouden aan de belijdenis van het Evangelie van Christus, daarin het voorbeeld volgend van de vorsten uit het doorluchtige Huis van Oranje, dat zooveel voor het welzijn van het Nederlandsche volk en voor de vrijheid der religie heeft gedaan.

De band tusschen Nederland en Oranje is gelegd in de geboortejaren van ons volksbestaan, bezegeld door het bloed der martelaren en gesterkt in den gang der historie.

Worde deze band bevestigd tot in de verste toekomst. En de hede stijgt omhoog, dat het Gode moge behagen, Uwe Majesteit nog vele jaren te sparen en te sterken voor Uwe hooge en gewichtige taak, tot welzijn van land en volk, tot roem van 's Heeren Naam.

Namens de Gereformeerde Kerken in Nederland:

De Deputaten voor de Corr. met de Hooge Overheid,
(w.g.): Dr H. H. KUYPER.
„ Dr H. BOUWMAN.

Vervolgens spreekt Dr H. Beets een afscheidswoord tot de Synode. Hij betuigt zijn blijdschap over de gelegenheid hem geboden om deze Synode bij te wonen en hare belangrijke discussies te volgen, en is zeer dankbaar voor de besluiten, door de Synode genomen over verschillende zaken, die ook voor de kerken van Amerika van zoo groote beteekenis zijn. De Praeses dankt Dr Beets voor zijne tegenwoordigheid, en richt echte hartelijke afscheidswoorden tot hem namens de Synode.

Ds H. Meulink rapporteert nog over enkele Zendingszaken, waarna de volgende conclusies worden aangenomen:

1e. alle handelingen van de Deputaten, voor zoover zij nog niet door haar behandeld zijn, goed te keuren;

2e. haar warmen dank aan de Deputaten voor de Zending voor hun veel omvattenden arbeid te betuigen;

3e. de genoemde Deputaten te déchargeeren.

En aangaande de loopende zaken:

1e. voor het regelen van „de loopende zaken" der Zending, totdat de nieuw te benoemen Deputaten hebben vergaderd, enkele broeders aan te wijzen;

2e. voor het afdoen van noodzakelijke dingen, die nu niet kunnen worden behandeld en waarover toch vóór de e.k. Synode moet worden beslist, te benoemen Deputaten, onder voorwaarde, dat deze zaken:

a. betrekking hebben op de Zending onder Heidenen en Mohammedanen;

b. niet behooren te worden afgedaan door eenige zendende kerk;

c. nader worden goedgekeurd door de volgende Synode.

Dr van Es rapporteert over het rapport der Deputaten voor de oefening van het verband tusschen de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Theol. Faculteit der V. U., dat vooraf door Dr de Moor wordt voorgelezen.

De volgende conclusies worden aangenomen:

1e. de handelingen der Deputaten goed te keuren, hen daarvoor dank te zeggen en hen te déchargeeren van het financieel beheer;

2e. hartelijk in te stemmen met de woorden van weemoedige gedachtenis, in het Rapport gewijd aan den ontslapen voorzitter van hun college, Ds P. J. W. Klaarhamer, den overleden oud-hoogleeraar Dr A. Kuyper en den overleden hoogleeraar Dr H. Bavinck;

3e. in overeenstemming met het voorstel der Deputaten voor de volgende drie jaren weder een crediet toe te staan, doch dan met het oog op het stadig stijgend bedrag van de kosten der Generale Synoden en de ook in het kerkelijk leven gevoelde behoefte aan bezuiniging weer terug te keeren tot het bedrag van vóór de Synode van Leeuwarden, n.l. f 600.

De namiddagzitting wordt gesloten, nadat medegedeeld is, dat nog Avondzitting zal gehouden worden in Comité-Generaal.

Elfde zitting. 14 September.

Voormiddagzitting.

Opening door den Praeses. Psalmgezang en Gebed. De presentielijst wordt gelezen. Daarna volgen de Acta der vorige zitting, die worden goedgekeurd.

Aan de orde wordt gesteld het Rapport van de Deputaten voor de Generale Kas voor Emeriti-predikanten, Predikantsweduwen- en -weezen; Rapporteur Ds H. Meijering.

Na voorlezing van het Rapport worden de volgende conclusies aangenomen:

1e. de handelingen der Deputaten voor de Generale kas tot steun voor de verzorging der Emeriti Predikanten, Pred.-weduwen en weezen goed te keuren en hun, met name den Penningmeester, Ds A. Schweitzer, dank te zeggen voor den arbeid door hen verricht;

2e. het rapport der Deputaten met den staat van ontvangst en uitgaaf in de Acta op te nemen;

3e. met dankbaarheid te constateeren, dat algemeen door de kerken groote bereidwilligheid en offervaardigheid is betoond tot verhooging van de pensioenen der Em.-Predikanten, Pred.-weduwen en -weezen, overeenkomstig de daartoe strekkende besluiten der Gen. Synode van Leeuwarden;

4e. aan br. Brugsma van Leeuwarden in het bijzonder dank te betuigen voor den arbeid door hem gedurende zoovele jaren als deputaat voor deze kas verricht, en aan zijn, met het oog op zijn ouderdom en lichaamszwakte gemotiveerd verzoek om niet voor eene herbenoeming in aanmerking te komen, te voldoen;

5e. opnieuw Deputaten voor deze zaak te benoemen, nadat eene beslissing zal genomen zijn over het desbetreffend voorstel, voorkomende onder ten 5e aan het slot van het rapport inzake Art. 13 K. O., bladzijde 89 van het Rapportenboek.

Ds H. Meijering, rapporteert ook aangaande het verzoek om een nadere uitspraak omtrent de bedoeling van het besluit der Gen. Synode van Leeuwarden inzake de pensionneering van Ds Houtzagers, enz.

De volgende conclusies worden aangenomen:

a. dat de woorden: „met handhaving van de verplichtingen, blijkens Acta der Gen. Synode 1892, tegenover de kerk van Kootwijk en haar Dienaar Ds Houtzagers aangegaan" in het besluit der Synode van Leeuwarden inzake pensionneering van Ds Houtzagers (Art. 161 der Acta) slechts bedoelen, dat aan de vroeger verkregene rechten van Ds Houtzagers, wat zijne pensionneering betreft, niet mag worden te kort gedaan;

b. dat de slotclausule van bedoeld besluit: „voortaan langs den gewonen weg van Art. XIII K. O. geschieden zal" te verstaan is in dien zin, dat de voor de kerk van Kootwijk noodige hulp in dezen, zal verleend worden door de Classis en, zoo noodig, door de Part. Synode;

en hiervan kennis te geven aan de Part. Synode van Gelderland en de Deputaten der Gen. kas ad Art. XIII.

Vervolgens besluit de Synode het volgende:

Op de door de Part. Synode van Zuid-Holland (N.D.) gestelde vragen in zake de berekening van het pensioen van Dienaren des Woords, die in Indië gediend hebben, thans niet in te gaan, maar deze te stellen in handen van de Deputaten die aangewezen zijn, om de volgende Generale Synode te adviseeren over de verplichtingen voortvloeiende uit Art. XI K. O. voor de Indische Kerken.

De D. Koopmans rapporteert over het Rapport in zake Art. XIII K. O.

Breede discussie volgt; waarna overeenkomstig het voorstel der commissie, de conclusies van dit Rapport met kleine wijzigingen worden aangenomen.

De morgenzitting wordt gesloten.

Namiddagvergadering.

Ds Koopmans rapporteert vervolgens in zake het aannemen van een roeping door oudere Dienaren des Woords naar kleinere gemeenten, zonder vermindering van pensioensgrondslag, en andere voorstellen.

De volgende conclusies worden aangenomen:

1e. aan de te benoemen Deputaten voor art. 13 K. O. op te dragen:

a. te onderzoeken of het ook mogelijk is, dat er een weg gevonden wordt, dat oudere Dienaren des Woords, zonder verlaging van hun pensioensgrondslag, kunnen beroepen worden naar kleinere gemeenten;

b. na te gaan — desgewenscht — of het noodzakelijk is dat uitgesproken wordt, dat ook een Kerkeraad met den predikant kan overleggen, bij 40-jarigen diensttijd of 70-jarigen leeftijd, dat deze geëmeriteerd wordt;

c. aandacht te schenken aan de zaak der volle weezen;

d. over deze zaken de volgende Synode te rapporteeren en zoo noodig van voorstellen te dienen;

2e. aan de scriba van deze Synode op te dragen, bijaldien de voorstellen tot wijziging en aanvulling van de regeling